

h. kirj. hist.

VOLTER KILPI

NEROUDEN IHMEESTÄ

AJATUKSIA
ALEKSIS KIVEN
PÄIVÄNÄ

VIIPURI 1934

KARJALAN KIRJAPAINO OSAKEYHTIÖ

NEROUDEN olemusta on aprikoitu eri aikoina. Milloin sitä on käsitelty huipistuneeksi taituruudeksi, milloin mystilliseksi armolahjaksi, milloin innoittuneen hurmion näkemykselliseksi voimaksi.

Luuler, ettei se ole mitään näistä. Juopa, sanoisin ylipääsemätön, on olemassa keinojansa hallitsivimman, häikäisevimmänkin taitoniekana ja kuin unissakävijän varmuudella ja yksinkertaisuudella tekoonsa saapuvan luovan nerouden välillä. Mutta mystillisesti yliluonnollisesta armolahjakkuudesta puhuminen on myöskin vierasta tässä yhteydessä, sillä nerouden luomuksen syvä voima on juuri sen keskeisessä inhimillisyydessä. Myöskään innoittuneen hurmion irrallinen näkemyksellisyyskään ei riitä nerouden selitykseksi, koska nerouden olemukseen eroittamattomasti

kuuluu melkeinpä yli-inhimillisiin mittoihin pingoitettava ja saavutukseen asti hellittämättömänä säilytettävä teon ja suorituksen kiinteys.

Nerous on kaikkea näitä verrattomasti yksinkertaisempaa ja sanomattomasti monisäikeisempää. Kansanomainen kasku Columbuksen munasta Columbuksen suurteon vertauskuvana antaa meille erään näköalan neroteon yllättävään yksinkertaisuuteen, Beethovenin yhdeksäs sinfonia, mainitaksemme vaikka senkin, neroteon orkestraalisen valtavuuden kaikkeushuminaan. Tämä rinnastelma, Columbuksen muna ja Beethovenin sinfonia, ei ole nerouden laatuolemuksen vastanapoja tavoittellessa ja tapaillessa niin mielivaltainen kuin se äkki-kuulemalta tuntune. Ovatpa kumpikin nimittäin jännityksensä kokonaisuuksina samanlaisia, poläärisesti viritettyjä voimapatoumia, vaikkapa toisesta on näkyvillä ja huomiomme valossa vain se napapuolisko, jolta näemme valmiin teon puhuvassa yksinkertaisuudessaan, toisesta taas se puoli, joka kääntää havaittavaksemme koko elämän

kosmoksen vallehtivassa moninai-
 suudessaan. Munatarinan kärki on
 siinä, että intuitio mahdollisuuksien
 epäluvusta erehtymättä valitsee sen
 suorimman, joka luonnollisesti ja
 lähimmästi vie päämäärään, verra-
 tun sävelteoksen olemuksellinen
 suuruus taas siinä, että elämäntun-
 tojen moninaisuuksissaan meuroa-
 vat elementit ovat hallitsevan nä-
 kemyksen mahdolla kootut kuin yh-
 teen kuruun yksiksi voimiksi yhtei-
 sessä syöksyssä. Nerous, jos käsit-
 tää munatarinan Columbuksen kek-
 sijäneron vertauskuvaksi tai yhdek-
 sannen sinfonian inhimillisen taide-
 mahdin edustavaksi ilmestymäksi,
 on kummassakin tapauksessa kes-
 keisyyden tavoittamista ja keskei-
 syyteen saapumista elämän kirja-
 vuuksissa ja eksyttävissä tuhat-
 seikkaisuuksissa. Ihminen on nero,
 mikäli hänen olemuksessaan on sitä
 keskihakuisuuden voimaa, joka pin-
 nan nebuloottisten usvasumujen
 halki eksymättömänä uurtaa näke-
 myksineen kiinteään ja keskukseen:
 nerous on immanenttia painetta ja
 painon vaakaa elämän tiivistyviä
 keskeisyyksiä kohden. Elämänsyn-

teesin niinkuin ainesynteesien sulatusmahtina on paineen pusertava voima.

Tapaamme neroutta missä hyvänsä, ratkaisevassa elämän teossa tai kuolemattomassa hengen luomassa, aina on sillä sama lähtemätön suuruuden leima: saavutuksen sanomaton yksinkertaisuus ja sisällön ammentamaton rikkaus. Luova valtiomiesteko, silmänräpäyksensä tavoittava sotapäällikön ratkaisu, keksijän uuraasta uupumattomuudesta kirpoava sommitelmaihme, taide-
luojan hahmottava kamppailu, ennenkuin on kiskottu olemattomista oleviin täysiänsä tykkivä elämän kuva, kaikki ne ovat erilaisuuksissaan eräässä yhteisessään kuitenkin yhtä: niiden hahmo on ainokaisuuden yksinkertaisuutta, mutta niiden olemus kosmellisuuden orkestraalisuutta, ryhmien valtointa voimaa aaltoilevaa, menneisyyden taustoilta tulevaisuuden vaikutukseksi vaihtuvaa elämän mahtamista.

Nero on elämär medio, jonka kautta elämän aaltovaelto kulkee, nöyrä yksinkertaisuudessaan niinkuin medion on oltava, ollaksensa

altis, tuhatmahdollinen valmiudeltaan, niinkuin on oltava virityksiltään sen, jonka kielitse elämän soittot tapaavat äänen. Nerolla ovat kreikkalaisen tarun Antaioksen voimasalaisuudet: vain maaemon, elämänlähteen ja ikisynnyttäjän ehtymättömillä rinnoilla herää hän voimiin, kärsiviin kuin elämä, riemulisiin kuin elämä, vapaisiin kuin syntymisen heräntä, sidottuihin kuin lajiensa lakeihin hahmoutuvat elämän muodot. Nero, sanoisinko yksinkertaisesti, ei ole sen suurempi, mutta ei myöskään sen vähäisempi ihme, kuin otollinen siemen idättävässä mullassa, joka elämän povilta kasvaa kultaisen tähjän, kun aurinko sitä hellii, maan rinta ruokkii, säät suojelevat ja hedelmällisen on sallittu kantaa satonsa.

Ehkäpä onkin neroutta verrattava maan yrittiin, juurtensa pimennoista taimivaan, kukoistuksensa lemut ja lumot tai jyvänsä ravinnot ja raskaat viljat mullan helmoista päivän kulttiin kantavaan? Mutta miksipä on silloin nero niin yksinäinen, vuosisadassaan ehkäpä

ainokaisenaan ihmiskunnalle lahjoitettu ilmestys, kun kuitenkin jokaisen suviniityn kalteilla kedot ovat kirjavinaan kortta ja kamaran tainta niin yltämiltään ja epätuhansissa kuin ikinä on tuulenhengellä entää suhistellakseen jokaista yrtin hiusta helmojensa hulmilla. Miksei ihmisessäkin kerry, jokaisessa silmin tähtivässä, sydämin sykkivässä, otsansa jaloutta kantavassa, elämä täydelleen niinkuin kertyy elämä kedon halvassa kukkasessa ja saran yksinkertaisessa tähjässä kukoistuksen armaudeksi ja hedelmän kypsäksi rikkaudeksi? Liika entävää sukuako olemme, me rientävät ihmiset, jotta meillä olisi lepoa muilla kuin harvimmillamme ja armoiteilla hakea juuremme elämän rinnan ruokkiviin multiin, niihin' ikihetteisiin, joista elämä ehtymättömänä luo itseänsä? Liika kiirekö meillä on hiipiäksemme korvamme niiden syvimpien kuiskeiden kuulumille, jotka hiljaisimpinakin humisevat loittouksiensa valtaisuudet heristettyyn sieluun? Niinkö ajaa meitä oman levottomuutemme pakko ja toimen loputon riento, että

jätämme lähellämme ja lähimpänämmme tavoittamattomana oheen sen, jota emme haukkalinnun syökyinkään ja nuolenkärjen kiidoinkaan ikinä itsemme ulkopuolella elämän piirissä saavuta, vaikka kantaisi tahtomme lento toivojen ääriin: oman suljetun elämämme kertyvät aarteet ja ammentamattomat rikkaudet?

Nerous on elämän läsnäoloa ihmisessä, ja nero on ihminen, joka ei ole eksynyt oman elämänsä ohitse. Nerous on sitä keskeisyyttä, joka kamppailee ja löytää juokseville suonille ihmiselon omien syvyyksien hämärissä hetteissä ja ammentaa sieltä elämän ehtymättömän lähteen ikituoretta, ikivilvasta vettä. Nerous on sitä Jaakopin painia, joka hellittämättä ja epätoivon pimennoissakin taistelee heikkonakin horjumatta kohdallansa ja kannansijaa siirtämättä, kunnes yö sarastaa aamuksi, mahdoton on mahdettu ja siunaus suotu: taaskin ihminen kiskonut elämänsä panoksella elävää elämää kovien kamaroiden suljetuista kammitsoista!

Harvat ovat ihmisten kesken nämä onnelliset painajat, jotka elämän aarnioista ovat noutaneet ihmisomaksi ikielämää. Siunatuiksi lukekaamme itsemme me suomalaisetkin, että meidänkin keskeltämme kerta on noussut eräs näitä ihmisuvun valittuja. Kielemme ei ehkä kannakaan kauas, mutta *Aleksis Kiven* kieli kantaa syvimpään ihmisessä. Olemme onnelliset, että oma kielemme on kaikunut *Aleksis Kiven* kielenä, ja että meidänkin kieleemme on luotu runoutta, joka avaa viimeiset verhot ilojensa ja surujensa yksinkertaista suuruutta sykkivältä ihmissydamelta.

Erävedos Karjalasta 10.10.
15 kappaletta N:o 3.